

Дані табл. 2 свідчать про суттєвий вплив структури гумотканинних полотнищ на їх деформаційні характеристики. Найбільша деформація в матеріалів Combi – ORIGR та ПМ “УЗЕМІК” – 7,2%, найменша – у Vulcan і складає 5,7%.

Таким чином, одержані результати свідчать про відповідність властивостей вищезгаданих полотнищ відомим вимогам [1, 2, 3] і дозволяють рекомендувати їх для виробничого використання.

1. Белгаїєд З., І.П. Босак, Е.Т. Лазаренко. Дослідження якості гумотканинних матеріалів: Зб. наук. праць “Квалілогія книги”. Львів, 2000.
2. Майк В.З., Хаджинова С.Є., Белгаїєд З.. Поверхнева модифікація офсетних гумотканинних пластин //Поліграфія і видавнича справа. 2000. № 36. С. 69–71.
3. Чехман Я.І. Деякі міркування щодо напрямків дослідження офсетних гумотканинних пластин: Зб. наук праць “Квалілогія книги”. Львів. 2000.

УДК 655.3.022.14

ПРУЖНО-ПЛАСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОФСЕТНОГО ДЕКЕЛЯ

О.В. Зоренко

Визначено закономірності зміни друкарсько-технічних властивостей офсетних декелів під впливом змивних розчинів.

Определены закономерности изменения печатно-технических свойств офсетных декелей под влиянием смывочных растворов.

Постійне підвищення вимог до якості друкованої продукції та розширення її асортименту викликає необхідність удосконалення офсетного друкарського процесу, обладнання та матеріалів, основними з яких є офсетні гумотканинні полотнища. Офсетні гумотканинні пластини є не тільки основним поліграфічним матеріалом, але й ланкою друкарського апарата офсетних машин, від якої залежать величина тиску друкування, тиражостійкість офсетних форм і декелів, довговічність роботи машини, якість офсетної друкарської продукції. Особливо впливають на декелі змивні речовини. Оскільки в процесі роботи змивання виконують не менше як 3–4 рази за зміну, якість гуми погіршується й окремі партії потрібно замінювати вже через день роботи. За літературними даними [3], ступінь набрякання гумової покришки не повинна перевищувати 1, 5 мг на 1 см довжини, і тоді її можна продовжувати експлуатувати. Метою наших досліджень було виявити вплив агресивності розчинників на твердість і пружно-еластичні властивості декелів, а також оцінити структуру гумових покришок для розробки рекомендацій по підборі змивних речовин.

Для дослідів було відібрано зразки гуми синього, темно-сірого та зеленого кольорів виробництва Уфимського заводу ГТВ, які різняться висхідною твердістю. Кінетику набрякання в розчинниках (бутилацетат, бензин, уайт-спірит, етилцелозоль) оцінювали ваговим методом, а пружно-еластичні властивості – по деформуванню стискування й відновлювання полотнища на твердомірі ТШР протягом 300 с. Через кожні 30 с фіксували глибину проникнення індикатора у полотно впродовж 150 с, а потім у зворотному порядку відновлену глибину після зняття навантаження. Розраховували пружно-еластичні характеристики (деформацію пружності $E_{пр.}$, еластичності $E_{ел.}$ та повзучості $E_{пов.}$) за формулами

$$E_{пр.} = \frac{h_{заг.} - h_{відновл.}}{h_{заг.}} \times 100\%;$$

$$E_{ел.} = \frac{h_{відновл.}}{h_{заг.}} \times 100\%;$$

$$E_{пов.} = \frac{h_{заг.} - h_{мгн.}}{h_{заг.}} \times 100\%,$$

де $h_{заг}$ – глибина проникнення індикатора під навантаженням за 150 с, мм; $h_{мгн}$ – глибина проникнення індикатора в момент навантаження, мм; $h_{відновл}$ – глибина відновлювання індикатора після зняття навантаження за 150 с [4, 2].

Твердість покриття визначали по глибині проникнення індикатора під навантаженням за 30 с за таблицями, доданими до інструкції з експлуатації прилада ТШР.

Гуми з різною висхідною твердістю вели себе однаково у всіх розчинниках. Практично ступінь набрякання перевищував 70% тільки при тривалому витримуванні зразків більш як 60 год у бутилацетаті. Його присутність спричиняє ступінь набрякання до 60% уже з перших 30 хв і до 24 г (рис. 1, 2). Менше впливають етилцелозоль, уайт-спірит, бензин (рис. 3, 4). Для бензину та уайт-спіриту характерний незначний приріст у масі упродовж 24 год, при більш тривалому витримуванні для зразків синього та зеленого декелів ступінь набрякання становить 25%.

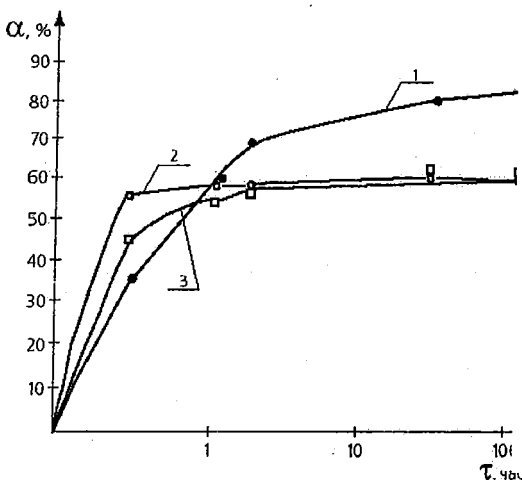

Рис. 1. Ступінь набрякання зразків гумових покриттів у бутилацетаті: 1 (●) – синього; 2 (○) зеленого; 3 (□) темно-сірого

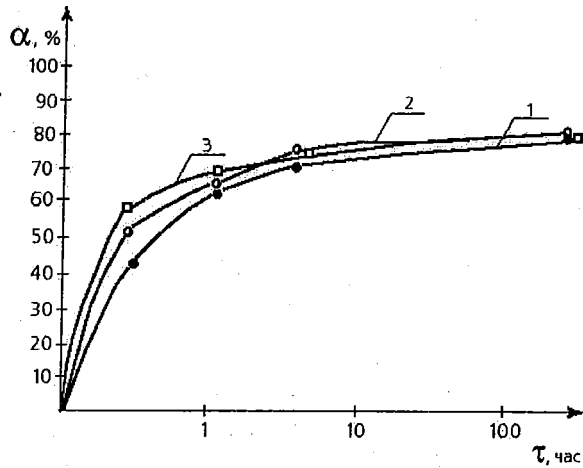

Рис. 2. Ступінь набрякання зразків у суміші етилцелозоль + уайт-спірит + бутилацетат (1:1:1): 1 (○) – синього; 2 (●) темно-сірого; 3 (□) зеленого

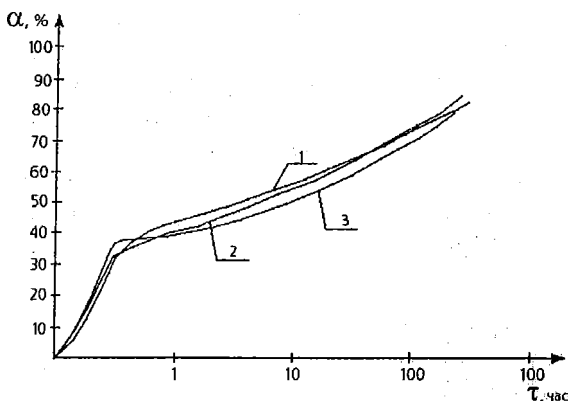

Рис. 3. Ступінь набрякання зразків у суміші розчинників уайт-спірит + етилцелозоль (1:1): 1 – синього; 2 – зеленого; 3 – темно-сірого

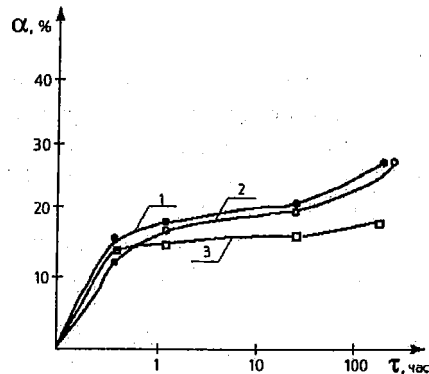

Рис. 4. Ступінь набрякання зразків у бензині (уайт-спірит): 1 – синього; 2 – зеленого; 3 – темно-сірого

Агресивність розчинників практично однаково впливає на зміну твердості та пластичності гуми (рис. 5). Зменшення твердості спостерігається для всіх зразків, що знаходилися в бензині та уайт-спіриті. Для бутилацетату характерне збільшення твердості, що пояснюється перегрупуванням макромолекул під впливом низькомолекулярного агента та зміною величини внутрішніх напружень.

Практично однаковий вплив розчинників на розподілення пружно-еластичних характеристик (рис. 6). Пружність зменшується залежно від виду розчинника та суміші в межах 10–50%, еластичність збільшується, відповідно, у межах 10–30%, повзучість – 1–10%.

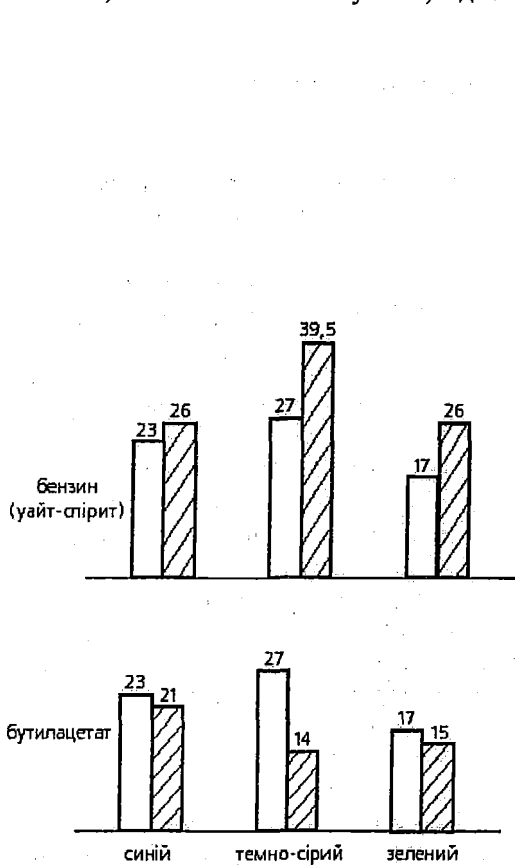

Рис. 5. Зміна твердості (HV, кг/см²) зразків під впливом агресивного середовища:
□ – висхідна;
▨ – після витримки 24 години

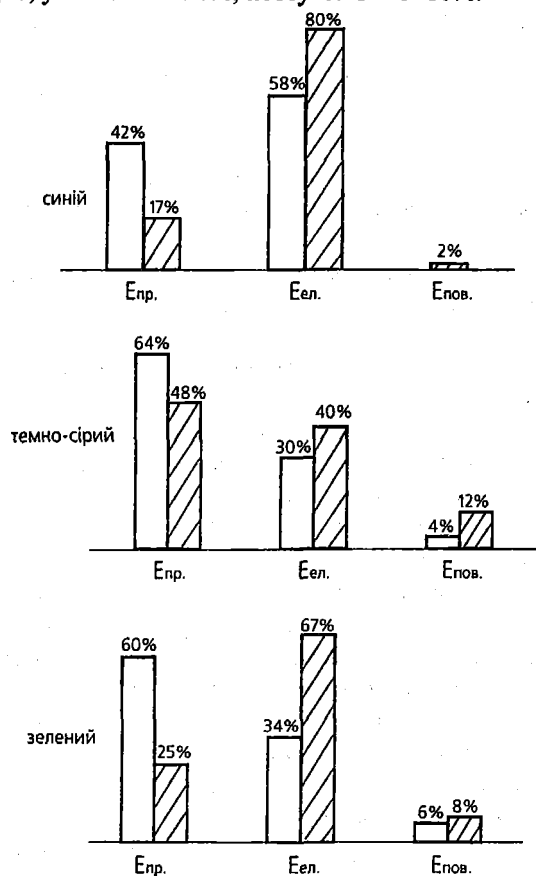

Рис. 6. Зміна твердості пружно-еластичних зразків гуми під впливом розчинників:
□ – висхідна;
▨ – після витримки 24 години

Таким чином, при тривалій стаціонарній дії розчинників відбувається зменшення пружних властивостей та збільшення еластичних і залишкових незворотних деформацій (накопичення повзучості). Більш різко це виражено у бутилацетату та в сумішах з його вмістом. Менший вплив виявляють уайт-спірит та бензин. У цих же розчинниках найменша ступінь набрякання декелів, а твердість дещо збільшується.

Декель виходить з ладу в результаті накопичення залишкових деформацій. Це обумовлено зміною структури поверхні, як було доведено в роботі [1], що призводить до відсутності змочування.

На основі вивчення кінетики набрякання та зміни твердості і пружно-еластичних характеристик декелів офсетного плоского друку слід рекомендувати для змивання уайт-спірит, бензин або їх суміші. Можливе невелике (не більше 25%) додавання етилцелозольву.

1. Зоренко О., Величко О. Закономірності зміни друкарсько-технічних властивостей декелів // Друкарство. 2000, №5 (34), С. 66–67.
2. Разумовская И. В., Мухина Л. Л., Бартевев Г. М. Исследование деформационных свойств неорганических стекол методом микровдавливания // Новое в области испытаний на микротвердость. М., 1974.
3. Технология печатных процессов / Под ред. А. Н. Раскина. М., 1989.
4. Шахельдян Б. М., Загаринская Л. А. Полиграфические материалы. М., 1988.

УДК 655.3.022.11

МАТЕРІАЛЬНИЙ ПОТІК ДРУКАРСЬКОЇ СИСТЕМИ

О.М. Величко

Обґрунтовано аналітичний вираз матеріального потоку друкарської системи як множини елементів з урахуванням розсіювання фарби при стабільному фарбоперенесенні.

Обосновано аналитическое выражение материального потока печатной системы как множества элементов с учетом рассеивания краски при стабильном краскопереносе.

Аналіз друкарського процесу як системи енергетичної взаємодії елементів обґрунтовано в роботах [1–3] й описано рух інформаційного, енергетичного та матеріального потоків, результатом яких є тексто-ілюстраційна продукція.

У прямих контактних, офсетних і деяких комбінованих (з наявністю контакту) методах друку передача інформації з форми на задруковуваний матеріал здійснюється матеріальним потоком внаслідок енергетичної дії, що визначається силою натиску і швидкістю взаємодії елементів друкарської системи [4].

Усі витратні матеріали та робочі елементи друкуючих пристроїв створюють систему із заздалегідь заданими властивостями (що обумовлено характером продукції, її призначенням, інформативною місткістю) і забезпечують реалізацію процесу друкування. Сила натиску і швидкість коливаються в певних межах, але обумовлюються технічними параметрами друкарської машини, конструкцією фарбового апарата, методом друку.

Якість відбитка як кінцевого продукту функціонування системи, наприклад, в офсетному плоскому друці, залежить від репродукційно-графічних характеристик друкарської форми, що закладаються на етапі її виготовлення, та властивостей формного матеріалу; реологічних і оптичних властивостей друкарської фарби; складу і фізико-хімічних властивостей зволожувального розчину; поверхневих і деформаційних характеристик офсетного полотна; оптичних і фізико-хімічних властивостей паперу, параметрів і технічних характеристик друкарської машини.

Важливими умовами оптимізації процесу друкування в офсетному плоскому друці є підготовка усіх складових, у тому числі фарби і зволожувального розчину, задля рівномірного нанесення на форму їх шарів потрібної товщини. Для цього в друкарській машині передбачені фарбові та зволожувальні системи, що складаються з розкочувально-накочувальних валиків. У трафаретному, глибокому або флексографічному друці фарба володіє відповідними властивостями, які забезпечують швидку її підготовку, тому фарбові апарати мають іншу конструкцію. Але принципи регулювання подачі фарби на форму в усіх системах цієї групи методів друку майже однакові, лише різна їх конструкційна реалізація.

Таким чином, сила натиску та швидкість обертання формного, офсетного і друкарського циліндрів, розкочувально-накочувальних валиків або переміщення ракельних систем змінюють матеріальний та енергетичний баланс як системи в цілому, так і в будь-якому вузлі тертя. Присутність фарби та зволожувального розчину регулює цей баланс і забезпечує змащення контактуючих пар. Тому вони мають важливе значення.

Процеси, що відбуваються в матеріалах усіх контактуючих деталей на поверхні контакту, характеризуються параметрами граничного тертя й обумовлені зміною енергії, яка впливає на довкілля [4,7,11]. Механічна друкарська система є відкритою, і передача енергії